

SENAT RP

ZAPIS STENOGRAFICZNY

Posiedzenie
Komisji Praw Człowieka,
Praworządności i Petycji (151.)
w dniu 21 stycznia 2014 r.

VIII kadencja

Porządek obrad:

1. Spotkanie z przedstawicielami Komisji Praw Człowieka przy Prezydencie Republiki Kazachstanu poświęcone ochronie praw człowieka w stosunkach dwustronnych.

(Początek posiedzenia o godzinie 11 minut 00)

(Posiedzeniu przewodniczy przewodniczący Michał Seweryński)

Przewodniczący Michał Seweryński:

Dzień dobry państwu.

Otwieram posiedzenie senackiej Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji.

Witam panów senatorów, witam naszych gości.

A mamy dzisiaj przyjemność gości delegację Republiki Kazachstanu: pana Testemira Abisheva, który jest sekretarzem Komisji Praw Człowieka przy Prezydencie Republiki Kazachstanu, pana Vyacheslava Kalyuzhnego, szefa Narodowego Centrum Praw Człowieka w Biurze Ombudsmána Republiki Kazachstanu, pana Usena Suleimena, ambasadora tytularnego w Ministerstwie Spraw Zagranicznych pana Yerika Utembayeva, którego już znamy, ambasadora Kazachstanu w Polsce, i pana, radcę ambasady Kazachstanu w Polsce. Witamy panów bardzo serdecznie.

(*Radca Ambasady Kazachstanu w Polsce Askar Abdrakhmanov*: Panie Przewodniczący, czy mógłbym tak na szybko przetłumaczyć?)

Bardzo proszę.

(*Wypowiedzi w tle nagrania*)

Pan ambasador chciałby zabrać głos jako pierwszy. Bardzo proszę, Panie Ambasadorze.

Ambasador Republiki Kazachstanu w Polsce Yerik Utembayev:

Szanowny Panie Przewodniczący! Wysoka Komisjo!

Na wstępie chciałbym podziękować państwu za to, że znaleźli państwo czas na spotkanie z nami.

W przededniu nowego roku odbyliśmy poważne spotkanie, omówiliśmy wiele zagadnień dotyczących dwustronnej współpracy.

Korzystając z okazji, chciałbym życzyć państwu sukcesów w nowym roku i podziękować za dotychczasową bliską i owocną współpracę.

Jak już mówiliśmy, chcemy nawiązać kontakty na wielu różnych szczeblach. Rozmawialiśmy z marszałkiem Senatu, panem Borusewiczem, o korzyściach wynikających z włączenia Senatu w umacnianie dwustronnych stosunków pomiędzy Kazachstanem a Polską.

W bieżącym roku spodziewamy się wizyty poważnej delegacji z parlamentu Republiki Kazachstanu na czele z wiceprzewodniczącym. Jak już mówiliśmy, oczekujemy

na I Forum Regionów Kazachstanu i Polski, w ramach którego do Kazachstanu ma przyjechać z Polski szesnastu marszałków województw. Mamy nadzieję, że to też da impuls do dalszego rozwoju współpracy polsko-kazachstańskiej. Tak że myślę, że nasze kontakty będą częstsze.

Jeżeli pan przewodniczący pozwoli, chciałbym prosić o udzielenie głosu moim kolegom, którzy pragną podzielić się z państwem swoimi doświadczeniami, jeśli chodzi o ochronę praw człowieka w Kazachstanie.

Jak państwo pamiętają, na poprzednim spotkaniu mówiłem, że Kazachstan w tym względzie zrobił bardzo wiele. Mamy krajowy plan działań na rzecz ochrony praw człowieka. Myślę, że zainteresują państwa informacje o działaniach, jakie są podejmowane w Kazachstanie. Być może warto w ramach wymiany doświadczeń zastanowić się nad jakimiś wspólnymi działaniami, które byłyby interesujące dla obu stron.

Dziś będziemy mieli jeszcze spotkanie w Sejmie – z sejmową Komisją Sprawiedliwości i Praw Człowieka – a jutro mamy spotkanie w Kancelarii Prezydenta. Myślę, że to jest dosyć nasycony i ciekawy program.

Oczywiście chcielibyśmy usłyszeć państwa życzenia i propozycje, jeśli chodzi o zacieśnienie naszej współpracy.

Jeżeli Państwo pozwolą, chciałbym prosić o udzielenie głosu ambasadorowi tytularnemu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Republiki Kazachstanu, panu Usenowi Suleimenowi, aby opowiedział o działalności kazachstańskiego MSZ związanej z ochroną praw człowieka, o platformie dialogu, która powstała w MSZ. Ta platforma dialogu to grupa robocza do spraw dialogu ze społeczeństwem obywatelskim. Myślę, że będzie to dla państwa bardzo ciekawe.

Przewodniczący Michał Seweryński:

Bardzo proszę, Panie Ambasadorze.

Ambasador Tytularny w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Republiki Kazachstanu Usen Suleimen:

Dziękuję, Panie Przewodniczący.

Szanowni Panowie Senatorowie!

Przede wszystkim chcę podziękować za serdeczne przyjęcie.

Nie zważając na to, że Kazachstan jest bardzo młodym państwem, istniejącym od niespełna dwudziestu dwóch lat, dzięki pragmatycznemu kierunkowi działań, które

zostały zainicjowane przez głowę państwa, na dzień dzisiejszy odnotowujemy znaczące osiągnięcia w dziedzinie rozwoju demokracji i praw człowieka w naszym kraju. Aktualnie w Kazachstanie istnieje całkiem sporo obszarów, w których obserwuje się współdziałanie pomiędzy instytucjami państwowymi a organizacjami pozarządowymi, społeczeństwem obywatelskim. Warto zauważyć, że przy prezydencie Republiki Kazachstanu utworzono Komisję Praw Człowieka, której pracami kieruje znany deputowany. Zresztą sekretarz tej komisji, pan Abishev, jest tu dziś z nami. Eksperti wchodzący w skład tej komisji to nie tylko reprezentanci instytucji państwowych, lecz także przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego. W Kazachstanie istnieje też urząd ombudsmana – w składzie naszej delegacji jest zastępca rzecznika praw obywatelskich Kazachstanu, pan Kalyuzhny. Z inicjatywy prezydenta powstało Zgromadzenie Narodu Kazachstanu. Działa także Forum Obywatelskie, które regularnie gromadzi się w Astanie i umożliwia przedstawicielom społeczeństwa obywatelskiego zgłaszanie rekomendacji dotyczących dalszego demokratycznego rozwoju kraju. Kazachstan z powodzeniem przewodniczył OBWE i Organizacji Współpracy Islamskiej. Pod koniec 2012 r. Kazachstan z dużą przewagą wyprzedził w głosowaniu Belgię i został członkiem Rady Praw Człowieka ONZ. A pod koniec ubiegłego roku Kazachstan zgłosił swoją kandydaturę na członka niestałego Rady Bezpieczeństwa ONZ na 2017 r.

Przy okazji chciałbym wspomnieć o sukcesach przewodnictwa Kazachstanu w pracach OBWE w 2010 r. Dzięki naszemu przewodnictwu po raz pierwszy od jedenastu lat odbył się szczyt OBWE, została przyjęta Deklaracja Astańska i po raz pierwszy w historii organizacji do konkluzji został wpisany Mechanizm Moskiewski. W okresie, gdy Kazachstan przewodniczył OBWE, nie tylko podejmowaliśmy liczne działania w ramach OBWE, ale także kontynuowaliśmy prace na rzecz rozwoju demokracji w naszym kraju. Komisja Praw Człowieka przy Prezydencie Republiki Kazachstanu zainicjowała Krajowy Plan Działań na rzecz Praw Człowieka na lata 2009–2012, który został z powodzeniem zrealizowany. O tym planie szczegółowo opowie państwu pan Abishev.

Ja zaś chciałbym opowiedzieć o pewnej platformie dialogu, która zrodziła się z powołanej na czas naszego przewodnictwa w OBWE konsultacyjno-doradczej grupy roboczej do spraw wymiaru ludzkiego OBWE. W składzie tego konsultacyjno-doradczego organu znaleźli się wybitni działacze z różnych krajów – nie tylko byli politycy, parlamentarzyści, deputowani, senatorowie itd., ale i inne wybitne postaci. Z krajów europejskich regularnie przyjeżdżało do Kazachstanu około piętnastu osób na konsultacje w ramach tej grupy. Konsultacje te dotyczyły zasadniczo dwóch obszarów. Po pierwsze, były to konsultacje dotyczące podejmowanych przez nas działań w ramach przewodniczenia OBWE. Po drugie, doradzano nam, jak z powodzeniem zrealizować wspomniany plan, o którym będzie państwu opowiadał pan Abishev. Ta grupa robocza, powołana na czas przewodnictwa Kazachstanu w OBWE, okazała się takim sukcesem, że po upływie tego okresu wiele organizacji obywatelskich w Kazachstanie zwracało się do Ministerstwa Spraw Zagranicznych Republiki

Kazachstanu z prośbą o kontynuację tego rodzaju działalności. I dlatego na początku 2013 r. w MSZ utworzono ciało kontynuujące działalność omawianej grupy, to jest Platformę Dialogu na rzecz Praw Człowieka i Obywatela. W jej skład weszli przedstawiciele organizacji pozarządowych – przy czym chciałbym zauważyć, że w większości reprezentują oni NGO, które są nader krytycznie nastawione wobec działań władz Kazachstanu – a także przedstawiciele organów państwowych, reprezentanci obu izb parlamentu i partii politycznych Kazachstanu. W ubiegłym roku odbyło się sześć spotkań tej platformy poświęconych trzem obszarom tematycznym, które stanowią w gruncie rzeczy trzy podstawowe filary demokracji, a które zostały zaproponowane przez organizacje pozarządowe, a mianowicie rozwojowi demokracji, praworządności i prawom człowieka. W trakcie tych wszystkich spotkań zostały przedstawione – głównie ze strony NGO – rekomendacje co do sposobów promowania przez władze i organizacje pozarządowe kwestii dotyczących praw człowieka. W wyniku tych spotkań opracowano łącznie sto pięćdziesiąt siedem rekomendacji, z których sto czterdzieści zaproponowali przedstawiciele NGO. Trzydzieści dwie spośród tych stu pięćdziesięciu siedmiu rekomendacji zostały przyjęte i zatwierdzone przez organy państwowe Kazachstanu; sześćdziesiąt jeden rekomendacji wpłynęło do Senatu i będą one uwzględniane podczas prac nad właściwymi projektami ustaw; w przypadku dwudziestu czterech rekomendacji potrzebne są jeszcze dodatkowe uzgodnienia pomiędzy instytucjami państwowymi; a realizacja pozostałych na obecnym etapie nie jest celowa. Niedawno, w styczniu, odbyło się pierwsze w tym roku posiedzenie wspomnianej platformy dialogu, w trakcie którego zaakceptowano plan prac na rok 2014 i ustalono, że porządek każdego następnego spotkania będzie się składał zasadniczo z dwóch punktów: w pierwszej kolejności będą omawiane kwestie dotyczące realizacji już przyjętych rekomendacji, a w drugiej – zagadnienia, które nie były przedmiotem obrad w roku ubiegłym.

I już na zakończenie chcę powiedzieć, że w działalności Platformy Dialogu na rzecz Praw Człowieka i Obywatela urzeczywistnia się postulat naszego ministra spraw zagranicznych: budowanie umiejętności słuchania i słyszenia siebie nawzajem. Będę szczery: dzięki powstaniu omawianej platformy udało nam się przenieść do Kazachstanu model dialogu stosowany w OBWE, który mieliśmy okazję obserwować między innymi tutaj, w Warszawie. To byłoby tyle, w dużym skrócie. Jeżeli będą państwo mieli jakieś pytania, jestem do państwa dyspozycji. Dziękuję za uwagę.

Ambasador Republiki Kazachstanu w Polsce Yerik Utembayev:

Ponieważ panu Usenowi Suleimenowi nie wypada o tym mówić, chciałbym dodać, że tak wyjątkowej platformy dialogu nie ma nigdzie indziej na obszarze całego WNP, ani w Rosji, ani w żadnym innym kraju. Koledzy zacerpnęli swoje unikalne doświadczenia w tym względzie z wielu różnych forów. I myślę, że polski wkład również jest bardzo istotny. Nie ukrywam, że także z tego względu wspomniana platforma dialogu jest bardzo wysoko oceniana przez NGO

i inne podmioty. Myślę, że jeżeli będą państwo zainteresowani jakimiś bardziej szczegółowymi informacjami na temat działalności tej platformy dialogu, pan Usen Suleimen jest gotów je przedstawić. Może państwu opowiedzieć na przykład o tym, jakie zagadnienia rozważano dotychczas w ramach tej platformy, jakie kwestie wzbudzają obecnie największe kontrowersje itp., itd., co może być pomocne podczas omawiania wielu zagadnień.

Jeśli można, chciałbym przekazać głos sekretarzowi Komisji Praw Człowieka przy Prezydencie Republiki Kazachstanu – jednemu z jej pomysłodawców i współtwórców – panu Testemirowi Abishevowi.

Przewodniczący Michał Seweryński:

Proszę bardzo.

Sekretarz Komisji Praw Człowieka przy Prezydencie Republiki Kazachstanu Testemir Abishev:

Dziękuję bardzo.

Szanowny Panie Seweryński! Szanowni Członkowie Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji Senatu Rzeczypospolitej Polskiej!

Chciałbym przekazać państwu w imieniu Komisji Praw Człowieka przy Prezydencie Republiki Kazachstanu krótką informację na temat najbardziej istotnych zagadnień, którymi zajmuje się nasza komisja.

Kazachstan jest republiką prezydencką. Zgodnie z naszą konstytucją głowa państwa jest gwarantem praw człowieka i swobód obywatelskich na terytorium Republiki Kazachstanu. 12 lutego 1994 r. rozporządzeniem prezydenta Kazachstanu została powołana Komisja Praw Człowieka przy Prezydencie Republiki Kazachstanu. Tak więc w tym roku będziemy obchodzili dwudziestolecie jej działalności. Komisji przewodniczy Kuanysh Sultanov – znany polityk Kazachstanu, deputowany Mażylistu – a w jej składzie jest łącznie dwudziestu pięciu członków, w tym dwóch senatorów, dwóch deputowanych do Mażylistu i trzynastu reprezentantów społeczeństwa obywatelskiego Kazachstanu. Skład komisji odpowiada zaleceniom zawartym w tak zwanych zasadach paryskich ONZ z 1991 r. dotyczących statusu i funkcjonowania krajowych instytucji powołanych do ochrony i promocji praw człowieka. Komisja jest organem doradczo-konsulatacyjnym przy prezydencie Kazachstanu, a do jej obowiązków należy przede wszystkim rekomendowanie rozwiązań w zakresie praw człowieka, to jest kształtowanie, rozwijanie, doskonalenie polityki państwa w obszarze ochrony praw człowieka w Kazachstanie.

Szanowni Państwo, tak naprawdę potrzebowalibyśmy kilku godzin, żeby dokonać prezentacji działalności Komisji, dlatego ograniczę się do przedstawienia tylko kluczowych spraw, którymi zajmuje się nasza komisja. Komisja – z aktywnym udziałem instytucji społeczeństwa obywatelskiego Kazachstanu – co roku sporządza niezależny raport o stanie praw człowieka w Kazachstanie. Jak państwo wiedzą, w prawie międzynarodowym nie ma żadnych regulacji, któ-

re by zobowiązywały państwa do sporządzania krajowych planów działań na rzecz praw człowieka. W 1993 r. odbyła się Światowa Konferencja Praw Człowieka w Wiedniu, w wyniku której opracowane zostały zalecenia dla państw członkowskich ONZ w sprawie przygotowania krajowych planów działań w zakresie praw człowieka. W 2008 roku z inicjatywy Komisji Praw Człowieka rozpoczęto prace nad Krajowym Planem Działań na rzecz Praw Człowieka na lata 2009–2012 z udziałem instytucji społeczeństwa obywatelskiego i organizacji międzynarodowych akredytowanych w Kazachstanie i w 2009 r. ten plan został przyjęty. Zrealizowano ponad 80% rekomendacji w nim zawartych. Obecnie komisja planuje przygotowanie kolejnego planu, na lata 2015–2020.

Komisja opracowała także cały szereg raportów specjalnych i analiz. Dzisiaj przekazałem na ręce pana Seweryńskiego raport o sytuacji prawnej osób nieposiadających obywatelstwa i uchodźców w Kazachstanie. Ten raport został przygotowany we współpracy z Biurem Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców w Azji Środkowej. Obecnie rząd Republiki Kazachstanu zajmuje się już realizacją zaleceń zawartych w tym raporcie. Chodzi między innymi o ratyfikację przez Kazachstan Konwencji o ograniczaniu bezpaństwowości. Według danych MSW w Kazachstanie zamieszkuje blisko osiem tysięcy osób bez obywatelstwa i sześciuset uchodźców.

Ponadto przygotowaliśmy raport specjalny o sytuacji prawnej imigrantów zarobkowych w Kazachstanie – otrzymali go państwo w wersji elektronicznej po angielsku i po rosyjsku. Z informacji, jakie uzyskaliśmy z Biura Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców i Międzynarodowej Organizacji do spraw Migracji, wynika, że tego rodzaju raportów nie tworzy się w krajach UE.

Szanowni Państwo, do naszych partnerów należą Biuro UNDP w Kazachstanie, Centrum OBWE w Astanie, Biuro Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców, UNICEF, Przedstawicielstwo UE w Kazachstanie, a także wiele innych organizacji międzynarodowych – pozwolą państwu, że nie będę ich wszystkich wymieniał.

Jeżeli będą państwo mieli jakieś pytania, z przyjemnością na nie odpowiem.

Komisja Praw Człowieka jak najbardziej jest zainteresowana wymianą doświadczeń z państwa komisją.

Chciałbym podziękować panu przewodniczącemu i członkom Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji Senatu RP za ciepłe przyjęcie. Spotkanie z państwem przypomniało mi mój rodzinny Sankt Petersburg, w którym wiele lat temu ukończyłem wydział prawa i przez osiemnaście lat pracowałem. Dziękuję za uwagę.

Ambasador Republiki Kazachstanu w Polsce Yerik Utembayev:

Dziękuję, Panie Abishev.

Jeśli można, chciałbym prosić o udzielenie głosu zastępcy rzecznika praw człowieka w Kazachstanie, panu Vyacheslavowi Kalyuzhnemu.

Szef Narodowego Centrum Praw Człowieka Vyacheslav Kalyuzhny:

Dziękuję bardzo.

Ja również cieszę się z tego spotkania. Tak na marginesie: w swoim czasie byłem senatorem Republiki Kazachstanu.

Chciałbym krótko omówić te kwestie, którymi aktualnie zajmują się obrońcy praw człowieka w Kazachstanie. Ale najpierw chciałbym przypomnieć, że historia urzędu rzecznika praw obywatelskich w Kazachstanie nie jest tak długa i znacząca jak historia instytucji rzecznika praw obywatelskich w Polsce, u nas ten urząd został utworzony znacznie później niż w Polsce. Na wczorajszym spotkaniu z polskim rzecznikiem praw obywatelskich mówiłem o tym, że stawialiśmy swoje pierwsze kroki, korzystając z dorobku pierwszego polskiego rzecznika praw obywatelskich, Ewy Łętowskiej. Chcę powiedzieć, że Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich w Kazachstanie się rozwija, dwa lata temu uzyskało status „B” nadawany przez Międzynarodowe Stowarzyszenie Ombudsmenów, International Ombudsman Association. W ubiegłym roku mieliśmy zaszczyt przedstawić główny referat w ramach sesji poświęconej krajowym instytucjom ochrony praw człowieka podczas corocznej konferencji OBWE na temat praw człowieka zorganizowanej w Warszawie.

Jeśli chodzi o najbardziej istotne i priorytetowe obszary naszej działalności związanej z ochroną praw człowieka i obywatela, to są one następujące: ochrona praw dzieci, kobiet, osób przebywających w zakładach penitencjarnych, mniejszości narodowych, niepełnosprawnych i osób w podeszłym wieku, czyli tych grup społecznych, których prawa są szczególnie zagrożone. Rozpatrujemy wnioski obywateli napływające do nas od mieszkańców Kazachstanu, jak i z zagranicy. Monitorujemy sytuację w instytucjach opiekuńczych zajmujących się opieką nad dziećmi i innymi grupami szczególnie wrażliwymi. Sporządzamy coroczne raporty dla prezydenta zawierające informacje o wykonanej przez nas pracy.

Nie chcę przedłużać swojej wypowiedzi, bo zapewne będą pytania z państwa strony, powiem jeszcze tylko o jednej kwestii, ważnej, jak sądzę, nie tylko dla Kazachstanu. Otóż obecnie pracujemy nad stworzeniem krajowego mechanizmu przeciwdziałania torturom. Staramy się stworzyć taki system prewencji, który by odpowiadał standardom międzynarodowym i wypełniał zobowiązania wynikające z podpisanych przez Kazachstan umów. W związku z wdrożeniem w Kazachstanie modelu krajowego mechanizmu prewencyjnego „Ombudsman+” oprócz ombudsmana kluczową rolę w przypadku tego krajowego mechanizmu prewencyjnego odgrywa społeczeństwo obywatelskie, którego przedstawiciele biorą udział w tworzeniu tego mechanizmu na wszystkich etapach.

Bardziej szczegółowe informacje o naszej pracy w roku 2012 znajdują państwo w tym oto sprawozdaniu. Sprawozdania za rok 2013 jeszcze nie mamy, jest ono dopiero przygotowywane. Dziękuję.

Przewodniczący Michał Seweryński:

Dziękuję panom za interesujące przedstawienie informacji dotyczących instytucji i ich działalności w Republice Kazachstanu w sprawach związanych z ochroną praw człowieka.

Formuła naszego spotkania nie pozwala na to, żebyśmy my teraz wystąpili z własnymi referatami na temat działalności senackiej Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji czy, szerzej, na temat ochrony praw człowieka w Polsce. Do tego potrzebna byłaby specjalna konferencja, która kiedyś może mieć miejsce. Dzisiejsze spotkanie zostało zaplanowane tak, abyśmy się mogli czegoś dowiedzieć o działalności instytucji zajmujących się ochroną praw człowieka w Kazachstanie. Dlatego w tej części chciałbym oddać głos panom senatorom, żeby mogli ewentualnie zadać bardziej szczegółowe pytania dotyczące tych spraw, o których panowie mówili.

Bardzo proszę, Panie Senatorze.

Senator Józef Pinior:

Dziękuję bardzo za interesujące wypowiedzi.

Mam pytanie do przedstawiciela Komisji Praw Człowieka przy Prezydencie Republiki Kazachstanu. Pan przewodniczący wyróżnił trzy kategorie osób: osoby bez obywatelstwa, uchodźcy i imigranci, nielegalni imigranci, jeśli dobrze pamiętam. Czy ja dobrze zrozumiałem, że w Kazachstanie jest obecnie osiem tysięcy osób bez obywatelstwa, sześciuset uchodźców i imigrantów? Rozumiem, że jeśli chodzi o tę ostatnią kategorię, to jest to głównie imigracja zarobkowa.

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Moje pytanie jest następujące: czym różni się kategoria „osoby bez obywatelstwa” od kategorii „uchodźcy”? Rozumiem, że chodzi o osoby, które dostają się do Kazachstanu, nielegalnie przekraczając granice. Jak Kazachstan radzi sobie z tym problemem? Z oficjalnych wypowiedzi władz Kazachstanu wynika, że wśród tych osób są także osoby, które prowadzą działalność polityczną na rzecz fundamentalizmu islamskiego. Jaki jest status tych osób, gdzie one przebywają, na ile instytucje ONZ czy przedstawiciel Narodów Zjednoczonych do spraw uchodźców może monitorować sytuację tych osób? Takie jest moje pytanie.

Ambasador Tytularny w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Republiki Kazachstanu Usen Suleimen:

Dziękuję, Szanowny Panie Senatorze, za te pytania. Przekazałem panu przewodniczącemu raporty specjalne, jeden z nich dotyczy sytuacji prawnej osób bez obywatelstwa i uchodźców w Kazachstanie. A drugi raport, przygotowany przez nas wspólnie z Międzynarodową Organizacją do spraw Migracji w Azji Środkowej w ubiegłym roku, dotyczy sytuacji prawnej imigrantów zarobkowych w Kazachstanie.

Jeżeli chodzi o liczbę osób bez obywatelstwa, to według oficjalnych danych naszego MSW w Kazachstanie zamieszkuje blisko osiem tysięcy takich osób. Te osoby posiadają dokument potwierdzający status osoby bez obywatelstwa, który to dokument uprawnia je do swobodnego przemieszczania się na terytorium całego Kazachstanu. Skąd ci ludzie się wzięli? Jak państwo wiedzą, na początku 1992 r.

rozpadł się Związek Radziecki. Po rozpadzie Związku Radzieckiego niektórzy obywatele byłej Kazachskiej SRR zamieszkiwali na terytorium innych republik, a niektórzy obywatele byłej Rosyjskiej SRR czy innych republik radzieckich zamieszkiwali na terytorium Kazachstanu. I ci ludzie po prostu nie zdążyli w określonym czasie załatwić formalności związanych z uzyskaniem obywatelstwa czy to Kazachstanu, czy Rosji, czy innych państw. W efekcie, nie uzyskawszy obywatelstwa konkretnego państwa, stali się osobami bez obywatelstwa. Obecnie rząd podejmuje rozmaite działania mające na celu zredukowanie liczby tych osób, to znaczy umożliwia tym osobom uzyskanie obywatelstwa Kazachstanu albo – jeśli wyrażają one taką wolę – innych krajów WNP.

Jeżeli chodzi o liczbę uchodźców, to z informacji, jakie posiada MSW Republiki Kazachstanu i Biuro Urzędu Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców, wynika, że w Kazachstanie zamieszkuje obecnie sześciuset uchodźców, którzy uzyskali status uchodźcy w Kazachstanie, przy czym ponad 80% z nich stanowią uchodźcy afgańscy. Myśmy w naszym raporcie specjalnym opisali, jak wygląda sytuacja tych osób, jeśli chodzi o zabezpieczenie socjalne, prawa obywatelskie i pracownicze, dostęp do świadczeń zdrowotnych i edukacji. Nadmienię tylko, że status uchodźcy nadawany jest zgodnie z ustawą o migracji ludności Kazachstanu. W tym raporcie naświetliliśmy też sytuację prawną repatriantów, to znaczy etnicznych Kazachów, którzy wrócili do swojej historycznej ojczyzny. Po uzyskaniu przez Kazachstan niepodległości do kraju wróciło z zagranicy około miliona etnicznych Kazachów.

Jeśli chodzi o imigrantów zarobkowych, chciałbym zauważyć, że według oficjalnych danych w Kazachstanie przebywa około czterdziestu tysięcy migrantów zarobkowych, tymczasem z nieoficjalnych informacji – a są to informacje pochodzące od Międzynarodowej Organizacji do spraw Migracji oraz organizacji pozarządowych działających w Kazachstanie – wynika, że w naszym kraju mieszka i pracuje blisko pół miliona imigrantów. Jak państwo wie, Kazachstan jest krajem rozwijającym się gospodarczo i imigranci zarobkowi przyjeżdżają do nas głównie z Tadżykistanu, Uzbekistanu i Kirgistanu, ale są także imigranci z Rosji, Chin i Turcji. I w celu zabezpieczenia ich praw, zagwarantowanych zresztą ustawowo, rekomendowaliśmy rządowi ratyfikację dwóch głównych konwencji Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczących ochrony pracowników migrujących, a mianowicie konwencji MOP nr 97 i nr 143, dotyczącej popierania równości szans i traktowania pracowników migrujących. Dużą część zaleceń naszej komisji rząd już zrealizował, zostały wprowadzone odpowiednie zmiany do obowiązującego prawa. Dzięki nim imigranci mogą uzyskać zezwolenie na pracę. Płacą odpowiednią kwotę podatku, to jest około 3400 tenge, i legalnie pracują na terytorium Kazachstanu.

Jeżeli chodzi o osoby, które nielegalnie przekroczyły granicę Kazachstanu i które dopuściły się naruszenia prawa poza granicami Kazachstanu, powiedzmy, że względów religijnych, to monitorowaniem ich sytuacji zajmuje się Agencja Republiki Kazachstanu do spraw Religii i jej orga-

ny terenowe we wszystkich regionach Kazachstanu w ścisłej współpracy z Komitetem Policji Migracyjnej MSW RK. We wszystkich regionach Kazachstanu działa również Urząd Policji Migracyjnej MSW Republiki Kazachstanu. Poza tym działalności tych osób bacznie przyglądają się też różne instytucje ONZ. W tym miejscu chciałbym podkreślić, że w przygotowaniu specjalnego raportu o sytuacji prawnej osób bez obywatelstwa i uchodźców pomogło nam Przedstawicielstwo Urzędu Wysokiego Komisarza ONZ do spraw Uchodźców z siedzibą w Ałma Acie. Pracownicy tej organizacji w ramach powołanej przez naszą komisję grupy roboczej przeprowadzili niezależne badania. Wyniki tych badań są zawarte w raporcie, który dziś państwu przekazałem. Ten raport powstał w dwóch wersjach językowych, angielskiej i rosyjskiej. Dziękuję.

Przewodniczący Michał Seweryński:

Dziękuję bardzo.

Czy panowie senatorowie mają jeszcze pytania?

Proszę bardzo, Panie Senatorze.

Senator Józef Pinior:

Ja mam tylko takie formalne pytanie dotyczące przeszłości. Czy Kazachstan w okresie istnienia Związku Sowieckiego miał swoje własne przedstawicielstwo w ONZ, tak jak Ukraina, czy nie?

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Nie miał. Rozumiem.

Przewodniczący Michał Seweryński:

Dziękuję bardzo.

Szanowni Państwo, to było bardzo ciekawe spotkanie. Jak było widać, słuchaliśmy z dużym zainteresowaniem wystąpienia panów, mieliśmy okazję dowiedzieć się czegoś więcej na temat instytucji i ich działalności w dziedzinie ochrony praw człowieka w Kazachstanie. Już po pierwszym spotkaniu z panem ambasadorem odnieśliśmy wrażenie, że kwestia praw człowieka zajmuje ważne miejsce w działalności tej młodej republiki.

Dzisiaj we wszystkich krajach demokratycznych problematyka praw człowieka zajmuje miejsce centralne. Doskonale wiemy – chociażby na podstawie własnych doświadczeń – że sprawy dotyczące praw człowieka nie są łatwe i nie zawsze przebiegają bez problemów, zwłaszcza w państwach, które dopiero budują demokrację.

Dziękujemy za materiały, które zawierają szczegółowe dane w interesujących nas kwestiach.

My również chcemy na zakończenie wręczyć panom materiały informacyjne o pracy Senatu w Polsce, w których będzie więcej informacji, niż dzisiaj mogliśmy przekazać.

Dziękujemy za to spotkanie, liczymy na to, że będą jeszcze okazje, żeby się spotkać – czy w Warszawie, czy gdzie indziej – i porozmawiać o sprawach, które nas wspólnie interesują.

Dodam, że 13 lutego w Senacie będzie miała miejsce międzynarodowa konferencja dotycząca praw człowieka, która będzie organizowana pod auspicjami Rady Europy. To będzie inicjatywa Rady Europy, ale organizatorem będziemy my. Już dzisiaj zapraszamy pana ambasadora wraz ze współpracownikami do udziału. W czasie tej konferencji będzie możliwość zapoznania się z różnymi raportami na temat stanu ochrony praw człowieka w państwach członkowskich Rady Europy.

Dziękuję panom za to interesujące spotkanie.

Ambasador Republiki Kazachstanu w Polsce Yerik Utembayev:

Dziękuję, Panie Przewodniczący. Spotkanie z państwem to dla nas wielki zaszczyt. Myślę, że to dopiero początek naszej współpracy.

Jeszcze raz chciałbym złożyć państwu najserdeczniejsze życzenia noworoczne. Wszystkiego najlepszego!

(Rozmowy na sali)

(Koniec posiedzenia o godzinie 12 minut 13)

Kancelaria Senatu

Opracowanie:

Biuro Prac Senackich, Dział Stenogramów

Druk i łamanie: Biuro Informatyki, Dział Edycji i Poligrafii